

Riktlinje för handläggning av föräldrars ersättningskyldighet för placerade barn

Beslutsdatum	2021-04-27	Dokumenttyp	Riktlinje
Beslutad av	Arbetsmarknads- och socialnämnd	Dokumentägare	Förvaltningschef
Diarienummer	2021/ASN 0021 003	Giltighetstid	Tillsvidare

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Syfte och målgrupp.....	4
1.2	Lagstiftning.....	4
2	Grundläggande bestämmelser.....	4
2.1	Föräldrars ersättningsskyldighet.....	4
2.2	Information till föräldrarna.....	5
2.3	När ett barn placeras.....	5
2.4	Socialförsäkringsförmåner.....	5
2.4.1	Barnbidrag/förlängt barnbidrag.....	6
2.4.2	Underhållsstöd.....	6
2.4.3	Barnpension.....	6
2.4.4	Vårdbidrag.....	7
2.4.5	Bostadsbidrag.....	7
2.5	Övriga ersättningar.....	7
2.5.1	Studiebidrag och eventuellt inackorderingstillägg.....	7
2.5.2	Försörjningsstöd.....	7
2.6	När barnet fyller 18 år.....	7
3	Handläggning.....	7
3.1	Beräkning av ersättningen.....	7
3.2	Nödvändiga handlingar.....	8
3.3	Inkomstberäkning.....	8
3.4	Beräkning av ersättningsbelopp.....	9
3.4.1	Barnets egna inkomster.....	10
3.5	Kommunicering av beslutsunderlaget.....	10
3.6	Jämkning.....	10
3.7	Beslut om ersättning.....	10
3.7.1	Delgivning av beslut.....	11
3.7.2	Överklagan.....	11
3.7.3	Ändring av ersättningsbelopp.....	11
3.7.4	Årlig omräkning.....	11

3.7.5	Umgängesavdrag	11
4	Utebliven betalning	11
4.1	Utredning om betalningsförmåga	11
4.2	Ersättningstalan vid placeringar enligt SoL och LVU	12

1 Inledning

1.1 Syfte och målgrupp

Riktlinjerna innehåller anvisningar för handläggningen av föräldrars ersättning till kommunen för kostnader för dygnet-runt-placerade barn under 18 år. Riktlinjerna ska tillämpas när ett barn dygnet-runt-placeras genom kommunens försorg. En utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga ska då regelmässigt göras och ett beslut om ersättningsbelopp ska fattas för vardera föräldern.

1.2 Lagstiftning

Den lagstiftning som främst ligger till grund för kommunens rätt att ta ut ersättning av föräldrar är 7 kap 1 § föräldrabalken (FB), 8 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL) och 20 § lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Hur ersättningen ska bestämmas framgår i 6 kap. 2-4 §§ socialtjänstförordningen (SoF).

2 Grundläggande bestämmelser

2.1 Föräldrars ersättningsskyldighet

Enligt 7 kap 1 § FB har föräldrar, var för sig, försörjningsskyldighet gentemot sina barn. För föräldrar som inte bor med barnet fullföljs denna skyldighet genom underhållsbidrag.

När barn är dygnet-runt-placerade har föräldrar enligt 8 kap 1 § SoL och 20 § LSS skyldighet att bidra till kommunens kostnader för vården. Detta gäller oavsett om placeringen skett med stöd av SoL, LSS eller utan vårdnadshavarens samtycke med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52), LVU.

Av 6 kap. 2-4 §§ SoF framgår det att ersättningen ska bestämmas efter samma grunder som om det gällde att bestämma återbetalningsskyldighet för var och en av föräldrarna enligt socialförsäkringsbalken (SFB) 19 kap. Var och en av föräldrarna ska bidra, men beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsstödsbeloppet¹. Enligt 5 § förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade, gäller bestämmelserna i 6 kap. SoF även när barnet vårdas med stöd av LSS.

Ersättningsskyldigheten gäller vid såväl tillfälliga som stadigvarande placeringar och från den dag ett beslut om placering verkställs.

---

¹ 18 kap. 20 § socialförsäkringsbalken

2.2 Information till föräldrarna

Så tidigt i utredningsprocessen som möjligt, när det kan antas att en dygnet-runt-placering kan bli aktuell, ska socialsekreterare informera föräldrarna om deras ersättningsskyldighet för barnets kostnader. Föräldrarna ska även informeras om vilka konsekvenser placeringen kan få för deras ekonomi i övrigt, t ex när det gäller socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar som baseras på att föräldrarna har barnet i sin vård. Informationen bör lämnas både muntligt och skriftligt.

2.3 När ett barn placeras

När ett barn dygnet-runt-placeras genom kommunens försorg ska en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och beslut ska fattas enligt följande:

- Beslut om föräldrarnas ersättningsskyldighet ska alltid fattas så snart placeringstiden överstiger en månad.. Detta gäller oavsett om det är en stadigvarande placering, en tillfällig placering under utredningstiden eller om barnet flyttas. Det avgörande är att föräldern inte har barnet hemma på minst en månad.
- Ett beslut ska fattas för vardera föräldern. Det gäller även om föräldrarna är sammanboende.
- Beslutet ska alltid innehålla ett beslutat ersättningsbelopp. Ersättningsbeloppet kan vara 0 kr. Beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsstödsbeloppet. Beslutet kan omprövas under hela placeringstiden. Föräldrarna har skyldighet att meddela ändrade förhållanden.
- Om det framräknade ersättningsbeloppet blir lägre än 100 kr per barn och månad tas ersättningen inte ut från föräldern.
- För kortare placeringstid än en månad tas ingen ersättning ut från föräldrarna.
- Om en förälder inte betalar ersättning i enlighet med fattat beslut är utgångspunkten att kravåtgärder alltid ska vidtas. Vid placeringar enligt SoL och LVU ska ställning tas till om förutsättningar finns för ersättningstalan hos förvaltningsrätten.

2.4 Socialförsäkringsförmåner

När ett barn dygnet-runt-placeras medför det att föräldrarna förlorar rätten till socialförsäkringsförmåner som är knutna till att de har barnet i sin vård. Det är viktigt att informera föräldrarna/vårdnadshavarna om detta i god tid.

Kommunen har alltid skyldighet att meddela Försäkringskassan (FK) när ett barn blir dygnet-runt-placerat och har även ansvar för att anmäla till FK om barnet omplaceras eller flyttar hem till föräldern igen.

2.4.1 Barnbidrag/förlängt barnbidrag

Vid placeringar enligt SoL och LVU betalar inte Försäkringskassan ut barnbidraget till föräldern.

Efter framställning av kommunen ska Försäkringskassan utbetala barnbidraget till familjehemmet. Omkostnadsersättningen till familjehemmet ska reduceras med motsvarande belopp.²

Vid institutionsplaceringar ska barnbidraget uppbäras av kommunen. Framställning om detta görs också hos Försäkringskassan. Kommunen ansvarar för att anmäla till Försäkringskassan om barnet omplaceras eller flyttar hem till föräldern igen.³

2.4.2 Underhållsstöd

Om en förälder har haft underhållsstöd från Försäkringskassan dras detta in när ett barn placeras utanför hemmet. Kommunen är skyldig att omgående meddela Försäkringskassan att barnet har placerats. Underhållsstöd till boföräldern ska dras in från första månadskiftet efter barnets faktiska flyttning.

För den förälder som före placeringen har betalat ett återbetalningsbelopp för underhållsstöd till Försäkringskassan innebär det att återbetalningsskyldigheten till Försäkringskassan upphör från placeringsdatumet och tills vidare. I stället ska kommunen ställa motsvarande ersättningskrav på den föräldern.

Kommunen ska även anmäla till Försäkringskassan när en placering har upphört och när barnet åter bor hos förälder. Föräldern måste då på nytt göra en ansökan om underhållsstöd hos Försäkringskassan.

Vid alla förändringar som rör placeringen som kan påverka ersättningsskyldigheten är det viktigt att den som ansvarar för att administrera detta informeras.

2.4.3 Barnpension

Barnpension kan inte uppbäras av kommunen som ersättning för kommunens kostnader för vård. Försäkringskassan fortsätter att betala ut barnpensionen till föräldern. Eftersom barnpensionen är avsedd för barnet bör föräldern uppmanas att med dessa medel stå för vissa av barnets kostnader under placeringstiden, exempelvis kläder och fritidsaktiviteter. Omkostnadsersättningen till familjehemmet ska då reduceras med motsvarande belopp.

Om föräldern motsäger sig detta kan det framräknade ersättningsbeloppet till kommunen jämkas uppåt med hänvisning till inkomsten av barnpension. Det

---

² Barnbidrag regleras i Socialförsäkringsbalken, SFB, 16 kap

³ 16 kap 8 § SFB

jämka ersättningsbeloppet får dock aldrig överstiga aktuellt underhållsstödsbelopp.

Om ett barn som placeras uppbar barnpension är kommunen enligt 5 kap 3 § 3 SoF skyldig att anmäla till överförmyndaren om det kan antas föreligga förhållanden som talar för att en förälder inte kommer att förvalta barnets egendom på ett betryggande sätt.

2.4.4 Vårdbidrag

Vårdbidrag avseende ett placerat barn beviljas inte från Försäkringskassan. Ett familjehem har alltså inte rätt till vårdbidrag. Däremot kan en särskilt förordnad vårdnadshavare uppbära vårdbidrag.

2.4.5 Bostadsbidrag

Bostadsbidrag till förälder kan komma att minska eller dras in.

2.5 Övriga ersättningar

2.5.1 Studiebidrag och eventuellt inackorderingstillägg

Om ett barn är placerat kan studiehjälp för en omyndig studerande betalas ut till kommunen eller någon annan för att användas till den omyndiges utbildning och uppehälle. Begäran om ändrad betalningsmottagare görs till Centrala Studiestödsnämnden, CSN. Av begäran ska det framgå att kommunen i utredning har kommit fram till att kommunen ska vara betalningsmottagare.

Det är också möjligt att begära att ett familjehem ska vara betalningsmottagare. Omkostnadsersättningen till familjehemmet ska då reduceras med motsvarande belopp. (2 kap 33 § 2 st Studiestödsförordningen)

2.5.2 Försörjningsstöd

Försörjningsstöd beviljas inte för kostnader för ett barn som är placerat.

2.6 När barnet fyller 18 år

När det placerade barnet fyller 18 år upphör kommunens möjlighet att ta ut ersättning från föräldrarna även om den unge fortfarande går kvar i skolan.

3 Handläggning

3.1 Beräkning av ersättningen

Var och en av föräldrarna ska ersätta kommunen med belopp motsvarande återbetalningsbeloppet vid underhållsstöd. Som underlag för beräkningen utgår man dels från inkomster enligt uppgifter från det senast fattade taxeringsbeslutet och dels från det totala antal barn som föräldern är

försörjningsskyldig för enligt 7 kap 1 § FB. Även om föräldrarna är sammanboende kan de ha olika antal barn.

Om en förälder har fullgjort sin underhållsskyldighet genom att betala ett engångsbelopp eller annat bidrag till barnets underhåll för den tid då barnet är placerat, behöver föräldern inte bidra till kommunens kostnader för vården (6 kap 3 § SoF).

Om barnet innan placeringen har bott hos en förälder som uppburit underhållsstöd för barnet ska det redan finnas ett uträknat återbetalningsbelopp hos Försäkringskassan för den andre föräldern. Då ska detta återbetalningsbelopp utgöra grund för beslutet gentemot den föräldern.

En förälders ersättningsskyldighet till kommunen gäller även om föräldern är placerad tillsammans med barnet om inte annat avtalats beroende på att föräldern står för del av barnets uppehälle vid placeringen.

Om en förälder uppstår försörjningsstöd saknas för tillfället förutsättningar för att ta ut ersättning och ersättningsbeslutet sätts till 0 kr.

3.2 Nödvändiga handlingar

- Senaste taxeringsbeslut

Skatteverket ska på begäran lämna kommunen de inkomst- och förmögenhetsuppgifter som behövs för att fastställa en förälders ersättningsbelopp. (6 kap 2 § SoF)

- Beräkningsunderlag

Blankett för beräkning av ersättningsbeloppet. (Bilaga)

- Beslut

Blankett som innehåller beslutat ersättningsbelopp samt uppgifter om när och hur det ska betalas.

3.3 Inkomstberäkning

Beräkning av föräldrars inkomster och grundavdrag regleras i lagstiftning kring underhållsstöd, 17-19 kap SFB. Se också cirkulär 2006:54, Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Inkomstberäkningen baseras på den senaste taxeringen. Exempelvis grundas ersättningsskyldigheten under perioden februari år 2020 - januari 2021 på 2019 års taxering, det vill säga på inkomster under år 2018 osv.

Den ersättningsskyldige förälderns inkomst ska beräknas i enlighet med det senast fattade taxeringsbeslutet och med utgångspunkt i:

1. Inkomst av tjänst
2. Inkomst av kapital
3. Inkomst av näringsverksamhet

Ett grundavdrag på inkomsten ska därefter göras till en summa av 120 000 kr.⁴

3.4 Beräkning av ersättningsbelopp

Ersättningsbeloppet beräknas som en viss procent av föräldrarnas inkomst enligt ovan. Procenttalet bestäms med hänsyn till samtliga barn som föräldern är försörjningsskyldig för enligt 7 kap 1 § FB. Alla barn ska räknas med, även de som lever utanför familjen. Procentsatsen är 14 procent för ett barn och 11,5 procent per barn för två barn samt 10 procent per barn för tre barn. För varje ytterligare barn minskas den totala procentsatsen med en procent.

Det belopp som var och en av föräldrarna skall bidra med får dock inte överstiga vad som för varje tid motsvarar högsta underhållstødsbeloppet enligt 18 kap. 20 § SFB.⁵

Grunder för beräkning av betalningsskyldighet

Antal barn   Procenttal för varje barn

1 barn	14,00 procent
2 barn	11,50 procent
3 barn	10,00 procent
4 barn	7,75 procent
5 barn	6,40 procent
6 barn	5,50 procent
7 barn	4,86 procent
8 barn	4,38 procent

Exempel på beräkning av månadskostnad

(Taxerad inkomst) *minus* (grundavdrag för egen försörjning) *gånge* (procent av antal försörjningsskyldiga barn), *delat på* (12 månader) = månadskostnad.

---

⁴ Gäller från och med 2018

⁵ Maxbelopp för barn i olika åldersgrupper anges i 18 kap 20 § Socialförsäkringsbalken

3.4.1 Barnets egna inkomster

Om ett barn har egna inkomster, till exempel lön, kan det påverka nivån på föräldrarnas ersättning till kommunen. Barnets inkomster beräknas på samma sätt som föräldrarnas, men grundavdraget är 60 000 kronor.

Om barnets inkomster överstiger 60 000 kronor minskas föräldrarnas ersättningsskyldighet med hälften av den inkomst som överstiger 60 000 kronor.⁶

3.5 Kommunikering av beslutsunderlaget

Innan ett beslut fattas om att föräldrar ska betala en viss ersättning ska beräkningsunderlaget och beräknad ersättning kommuniceras med dem. Föräldrarna blir därigenom informerade om beräkningssättet och ges möjlighet att se om underlaget är korrekt. Det ger dem även möjlighet att eventuellt begära jämkning av ersättningsbeloppet. Föräldrarna ska informeras om att beloppen omräknas årligen fr.o.m. februari samt när antalet barn, som de är försörjningsskyldiga för, ändras.

3.6 Jämkning

Om det framräknade beloppet bedöms vara oskäligt i förhållande till respektive förälders ekonomiska förmåga eller sociala situation kan ersättningen jämkas till en skälig nivå. Det kan exempelvis vara så att förälderns inkomst har förändrats sedan det inkomstår som varit underlag för beräkningen eller för att föräldern står för vissa av barnets kostnader. En anledning kan också vara att barnet regelmässigt vistas hemma hos föräldern exempelvis varje helg. Jämkningsen kan även göras uppåt, exempelvis om föräldern får barnpension för det placerade barnet. Anledningen till jämkningen ska anges i beslutet. Jämkning kan ske redan från början eller vid ett senare tillfälle.

För att göra en bedömning av behovet av jämkning kan lämpligen en jämförelse göras med förälderns ekonomi i förhållande till normen för försörjningsstöd. Om föräldern har en inkomst i nivå med normen, finns för tillfället inte utrymme att betala någon ersättning. Föräldern ska inte betala mer än sitt eventuella överskott, och får alltså inte hamna under normen.

Underlag för beräkning av ekonomisk förmåga kan behöva begäras in, till exempel aktuella inkomstuppgifter.

3.7 Beslut om ersättning

Beslutet ska innehålla ersättningsbelopp samt uppgifter om när och hur det ska betalas. Om det framräknade ersättningsbeloppet blir lägre än 100 kr per barn och månad tas ersättningen inte ut.

---

⁶ 18 kap 30 § Socialförsäkringsbalken

3.7.1 Delgivning av beslut

Beslutet ska delges respektive förälder. Beslutet ska även överlämnas till den som ansvarar för bevakning i ekonomisystemet.

3.7.2 Överklagan

Nämndens beslut om vad en förälder ska betala i ersättning till kommunen kan inte överklagas med förvaltningsbesvär.

3.7.3 Ändring av ersättningsbelopp

En förälders försörjningsskyldighet kan komma att ändras genom att flera eller färre barn ska försörjas. Förändringen påverkar procentsatserna vid beräkning av ersättningsbeloppets storlek. En omräkning görs då i anslutning till den förändrade försörjningsskyldigheten och kan således ske när som helst under året.

3.7.4 Årlig omräkning

Ersättningsbeloppet ska omräknas varje år utifrån det senaste taxeringsbeslutet och avse perioden 1 februari - 31 januari. Om en förälders ekonomiska förhållanden ändras under perioden kan nytt beslut fattas. Den årliga omräkningen av ersättningsbeloppet som grundar sig på ny taxering är inte ett nytt beslut om att betala ersättning till kommunen utan endast en omräkning av beloppet. Delgivning av beräkningsunderlaget behöver därför inte ske. Respektive föräldrar ska underrättas om det nya ersättningsbeloppet.

3.7.5 Umgängesavdrag

I enlighet med reglerna för underhållsstöd kan avdrag på ersättningsbeloppet göras om barnet vistas hos föräldern minst fem hela dygn i sträck eller i minst sex hela dygn under en kalendermånad. För varje dygn är avdraget 1/40 av ersättningsbeloppet per månad.⁷ Som ett dygn räknas tiden mellan klockan 00.00 och 24.00. För motsvarande tid kan föräldern söka underhållsstöd hos Försäkringskassan för den tid barnet vistas i hemmet, exempelvis under skollov.

4 Utebliven betalning

4.1 Utredning om betalningsförmåga

I de fall en ersättningsskyldig förälder inte betalar enligt beslut för kostnader som kommunen haft enligt 8 kap 1 § SoL uppstår ett krav mot föräldern. Kommunen bör då i första hand i samråd med den betalningsskyldiga göra en betalningsplan.

Kommunen bör också göra en ny utredning av föräldrarnas ekonomiska förhållanden för att se om betalningsförmåga finns. Det avgörande är om

---

⁷ Föräldrabalken 7 kap 4 §

föräldrarnas hushåll hamnar under den aktuella normen för försörjningsstöd om kravet betalas. Vid beräkningen ska hänsyn inte tas till skulder. Om föräldern inte medverkar till att utredningen kan genomföras har förvaltningen ändå rätt att göra kontroller med Försäkringskassan, Skatteverket, arbetsgivare, etc. utan föräldrarnas samtycke.⁸

Om utredningen visar att föräldrarnas förhållanden har ändrats så att denne inte inom rimlig tid kommer att kunna betala det uppkomna kravet får kommunen enligt 9 kap. 4 § SoL helt eller delvis efterge detta. Kravet avslutas därmed. Detta beslut går inte att överklaga. Sannolikt blir det samtidigt aktuellt att besluta om en ändring av fortsatt ersättningsbelopp. Visar genomförd utredning att det är styrkt eller troligt att föräldern har betalningsförmåga ska talan väckas hos förvaltningsrätten.

Är barnet placerat enligt LSS ska den obetalda summan ses som en vanlig fordran.

4.2 Ersättningstalan vid placeringar enligt SoL och LVU

Nämnden kan med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om ersättningen hos förvaltningsrätten (bilaga). Talan hos förvaltningsrätten måste väckas inom tre år från det att kommunens kostnader uppstod..

Ansökan ska göras vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets föräldern är bosatt och innehålla följande uppgifter:

- Namn, adress och telefon till den nämnd som söker och till handläggaren
- Den ersättningsskyldiges namn, personnummer, adress och telefonnummer
- Vad saken gäller: Talan om ersättning för kostnader som kommunen haft enligt 8 kap 1 § andra stycket SoL
- Avseendemånad och belopp
- Utredning som visar att den enskilde har betalningsförmåga
- Yrkande

Kopior på beslut om motpartens ersättningsskyldighet, på beräkningsunderlag för ersättningsskyldighet, samt kopia på utredning gällande motpartens aktuella ekonomiska situation ska bifogas ansökan till förvaltningsrätten. Eventuell dom till kommunens fördel utgör underlag för ansökan om utmätning.

Bilagor

1. Blankett för beräkning och beslut
2. Blankett för ansökan till förvaltningsrätten

---

⁸ 6 kap 2 § 3 st SoF